

Sygn. akt II KS 10/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Przemysław Kalinowski (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Anna Janczak

w sprawie **K. J. K. i M. W.**

oskarżonych z art. 107 § 1 k.k.s.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 sierpnia 2020 r.,

skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonych

na wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 11 lutego 2020 r., sygn. akt X Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 26 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...)

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

I. uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do K. J. K. w zakresie czynu opisanego w punkcie I 1 części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w P. i przekazuje sprawę w tej części Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

II. oddala skargę w pozostałym zakresie;

III. zarządza zwrot K. J. K.

uiszczonej opłaty od skargi.

UZASADNIENIE

W akcie oskarżenia z dnia 21 lipca 2016 r., wniesionym do Sądu Rejonowego w P. przez Naczelnika Urzędu Celnego [...] w W. i zarejestrowanym pod sygn. II K (...), K. J. K. oskarżono o to, że

„w okresie od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 27 marca 2015 r. działając czynem ciągłym z wykorzystaniem takiej samej sposobności, jako prezes zarządu spółek B. sp. z o.o. oraz Agencja [...] U. sp. z o.o. w lokalu oznaczonym jako „[...]” przy Al. K. w W. urządzał gry na łącznie 19 niezarejestrowanych automatach do gier w tym pięciostanowiskowej automatycznej ruletce, bez koncesji Ministra Finansów na prowadzenie działalności w zakresie gier na automatach – wbrew art. 6 ust. 1 w zw. z art. 3 oraz art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 19.11.2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.), tj. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.”

Natomiast w akcie oskarżenia z dnia 24 sierpnia 2017 r., wniesionym do tego Sądu przez Naczelnika Urzędu Celno – Skarbowego w W. i zarejestrowanym pod sygn. II K (...), K. J. K. oskarżono o to, że

„w dniu 26 września 2016 r. jako prezes spółki Agencja [...] U. sp. z o.o. w lokalu oznaczonym jako [...]. przy Al. K. w W. urządzał gry na dziesięciu niezarejestrowanych automatach do gier – w tym pięciostanowiskowej ruletce, bez koncesji Ministra Finansów na prowadzenie działalności w zakresie gier na automatach – wbrew art. 6 ust. 1 w zw. z art. 3 oraz art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 19.11.2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.), tj. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.”,

natomiast E. M. W. o to, że

„w dniu 26 września 2016 r. działając jako kierowniczka lokalu oznaczonego jako [...] przy Al. K. w W. prowadziła gry na dziesięciu niezarejestrowanych automatach do gier – w tym pięciostanowiskowej ruletce, bez koncesji Ministra Finansów na prowadzenie działalności w zakresie gier na automatach – wbrew art. 6 ust. 1 w zw. z art. 3 oraz art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 19.11.2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.), tj. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s.”

Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 5 września 2017 r. sprawy połączono do wspólnego postępowania za numerem II K (...).

Po rozpoznaniu połączonych spraw, Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 26 lipca 2019 r., sygn. akt II K (...), uniewinnił oskarżonych od popełnienia zarzucanych im czynów.

Apelację od tego orzeczenia wniósł Naczelnik Urzędu Celno – Skarbowego w W. , zaskarżając wyrok w całości, na niekorzyść obojga oskarżonych i zarzucił:

„- błąd w ustaleniach faktycznych stanowiący podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść poprzez przyjęcie, iż oskarżeni K. K. i E. W. w dniach popełnienia czynów zabronionych (tj. 12.01.2015 r., 19.03.2015 r., 27.03.2015 r. oraz 26.09.2016 r.) pozostawali w usprawiedliwionej nieświadomości karalności czynów zabronionych z art. 107 § 1 k.k.s. polegających na urządzaniu i prowadzeniu gier na automatach w lokalu [...] przy Al. K. w W. wbrew przepisom ustawy o grach hazardowych – art. 10 § 4 k.k.s.,

- obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na jego treść tj. art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. poprzez wydanie wyroku w sprawie z aktu oskarżenia sygn. RKS (...) z dnia 21.07.2016 r. wniesionym samoistnie przez Urząd Celny [...] w W., bez jego uprzedniego przekazania celem zatwierdzenia i wniesienia przez Prokuratora nadzorującego postępowanie przygotowawcze”.

W konkluzji autor środka odwoławczego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P..

W odpowiedzi na apelację obrońca wniósł o:

1. pozostawienie apelacji bez rozpoznania w zakresie, w jakim dotyczy ona czynu wymienionego w punkcie I.I zaskarżonego wyroku, tj. urządzania przez K., K. gier na automatach w okresie od 1 stycznia do 27 marca 2015 r., jako pochodzącej od podmiotu nieuprawnionego do jej wniesienia,

w pozostałym zakresie zaś wniósł o:

2. utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 11 lutego 2020 r., sygn. akt X Ka (...), zaskarżony wyrok uchylił i sprawę oskarżonych przekazał Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu podniesiono, że uniewinnienie oskarżonych było co najmniej przedwczesne, gdyż w świetle już ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego i stanowisk doktryny nie można podzielić zapatrywań Sądu meriti, a dotychczas zgromadzony materiał dowodowy świadczy, iż oskarżeni mieli pełną świadomość realizacji znamion art. 107 § 1 k.k.s. swoim zachowaniem. W tym stanie rzeczy, świadczącym o dopuszczeniu się przez Sąd Rejonowy uchybienia podniesionego w środku odwoławczym wywiedzionym na niekorzyść od wyroku uniewinniającego, zgodnie z regułą ne peius z art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ponieważ jako Sąd odwoławczy nie mógł skazać oskarżonych, którzy zostali uniewinnieni przez Sąd pierwszej instancji.

Skargę na to orzeczenie, na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. oraz art. 539b § 1 k.p.k., wniósł obrońca oskarżonych, zarzucając:

1. naruszenie przepisów art. 437 § 1 i 2 k.p.k. polegające na uchyleniu uniewinniającego wyroku Sądu Rejonowego w P. w całości na skutek wniesionej na niekorzyść oskarżonych apelacji Naczelnika Urzędu Celno – Skarbowego w W. , mimo iż apelacja ta (w zakresie czynu wymienionego w punkcie I.I wyroku Sądu Rejonowego w P. , objętego aktem oskarżenia z dnia 21 lipca 2016 r.) nie

podlegała rozpoznaniu jako wniesiona przez osobę nieuprawnioną, w związku z czym nie mogła doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego nią wyroku,

2. naruszenie przepisów art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w związku z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej polegające na uchyleniu uniewinniającego wyroku Sądu Rejonowego w P. i przekazaniu sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, mimo braku rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy zagadnień dotyczących dopuszczalności stosowania – ze względu na zarzucaną przez obronę ich niezgodność z przepisami TFUE dotyczącymi ochrony swobód traktatowych – kar za zarzucone oskarżonym czyny oraz mimo braku zadania dotyczących tej kwestii, a wnioskowanych przez obronę, pytań prejudycjalnych Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej, choć na Sądzie Okręgowym spoczywał obowiązek rozstrzygnięcia tej kwestii przed uchyleniem wyroku, a jej pominięcie i skorzystanie na tym etapie z art. 454 § 1 k.p.k. prowadzi do braku ustalenia, czy perspektywa skazania oskarżonych jest w ogóle realna.

Autor skargi wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga, w części dotyczącej uchybienia wskazanego w jej punkcie 1. jest zasadna i jej uwzględnienie doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku w części dotyczącej czynu zarzucanego K. J. K. i w pkt I 1. części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego w P. . Uzasadnienie takiego postępowania Sądu Najwyższego znaleźć można w wywodach (niestety, niekonsekwentnych) Sądu Okręgowego w W. , który w odniesieniu do sformułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. podkreślił jego zasadność, uzasadniając powody wystąpienia przeszkody procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Wywiódł jednak, że nie mógł z urzędu uchylić tego wyroku i umorzyć postępowania, ponieważ przepis art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. może być stosowany tylko na korzyść oskarżonego. Przywołał przy tym wyrok Sądu Najwyższego z dnia

11 października 2017 r., wydany w sprawie V KK 142/17 oraz powołał się na komentarz do art. 439 § 2 k.p.k. J. Matrasa (pod red. K. Dudki, Warszawa 2018, s. 1005 – 1006). W nawiązaniu do poruszanej tam problematyki wywiódł, że „sąd odwoławczy nawet gdyby dostrzegł istnienie przeszkody w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela, to przy istnieniu wyroku uniewinniającego powinien rozpoznać zarzuty apelacji na niekorzyść, a dopiero gdyby uwzględnienie zarzutów apelacji miało prowadzić do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, to stwierdzenie przeszkody w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela musi wówczas prowadzić do umorzenia postępowania karnego, po uprzednim – na skutek zasadności apelacji – uchyleniu zaskarżonego wyroku, wówczas tylko przeszkoda taka działa na korzyść oskarżonego (art. 439 § 2 k.p.k. ...)”. Mimo to, zdecydował również w tej części (tj. czynu zarzucanego K. J. K. a dotyczącego działania w okresie od 1 stycznia do 27 marca 2015 r. – uwaga SN) przekazać sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, gdyż „w oparciu o motywy rozstrzygnięcia nie można kategorycznie wywnioskować, czy to charakter przepisu, którym uzupełniono normę blankietową art. 107 § 1 k.k.s. stanowił podstawę uniewinnienia czy błąd co do nieświadomości (art. 10 § 4 k.k.s.). W zakresie czynu zarzucanego w pkt 1 części wstępnej wyroku nawet uwzględniając zarzuty apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego nie sposób jednoznacznie przesądzić, czy ponowne rozpoznanie sprawy w zakresie tego czynu będzie zakończone przypisaniem mu tego zachowania karnoskarbowego”. Jednocześnie zredagowany w apelacji wniosek uznał za bezskuteczny i wskazał, że „w sytuacji wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w takim układzie procesowym właściwym wnioskiem powinien być o uchylenie i umorzenie postępowania w odpowiednim zakresie”.

Niekonsekwencja Sądu ad quem w tym fragmencie wyводу jest oczywista. Z jednej bowiem strony przywołuje on jedno ze stanowisk (zapewne aprobowane przezeń) judykatury i doktryny, ale postępuje wbrew przyjętym tam rozwiązaniom, by na zakończenie rozważań skrytykować wniosek apelacji, który jednak uwzględnia. Tego rodzaju chwiejność stanowiska dotyczącego prawidłowo zdiagnozowanego problemu występującego w sprawie – braku skargi uprawnionego oskarżyciela – skutecznie została zakwestionowana przez

skarżącego. W efekcie, Sąd Najwyższy zdecydował o uchyleniu wyroku w tej części i przekazaniu sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania, który w postępowaniu ponownym spowoduje by w sprawie obarczonej pierwotnym uchybieniem, uniemożliwiającym prowadzenie postępowania, nie doszło do jego kontynuacji, a rozstrzygnięcie konsekwentnie umotywuje.

Natomiast zarzut opisany w punkcie 2. skargi nie zasługuje na uwzględnienie. Wystąpienie bowiem z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jawiło się jako niecelowe, gdyż ewentualna decyzja wydana w trybie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie była niezbędna do wydania wyroku. W myśl powołanego unormowania uruchomienie omawianej procedury wystąpienia z pytaniem prawnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest uzależnione właśnie od zaistnienia tej przesłanki, co jednak w przedmiotowej sprawie nie nastąpiło.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.